

מיומנויות הילדים בתחום. התוצאות מלמדות כי למרכיבי הסביבה הלימודית במרכז החקר ולהתנסויות המדעיות והגילוי שמרכז החקר הדינמי מזמן לילדי הגן, יש השפעה ישירה על יכולות החקר ועל היכולות הקוגניטיביות והמטה-קוגניטיביות של ילדי הגן. השפעה זו באה לידי ביטוי גם במידת ההנאה והעשייה של ילדי הגן.

במאמר **חדר בריחה בגן ככלי עבודה בידי הגננת** מציעה הדר פרי מודל של חדר בריחה ככלי עבודה לגננות, בעיקר לצורך הערכת ידע ומיומנויות בתחומי המתמטיקה והמדעים אך גם להערכת יכולות חברתיות ואחרות. הדר בונה חדרי בריחה בגנה ובמהלך פעילותם בהם עוקבת אחר התנהגות הילדים, וכך אוספת נתונים על החזקות והקשיים של כל אחד מילדי הגן. חדר הבריחה הוא למעשה כתב חידה מאתגר, המצריך שיתופי פעולה, יוזמה, חשיבה יצירתית וידע לצורך ההגעה לפתרון החידה.

במאמר **יצרנות בגן הילדים** מתארת דיאנה אלדרוקי-פינוס תהליכים המתארים את גישת היצרנות ואת יישומה בחינוך בכלל ובגני הילדים בפרט. דיאנה מלמדת אותנו כי בלב ליבה של היצרנות, המייקרויות בלעז, עומד הרצון לבנות חפצים פיזיים ולשתפם עם הכלל. גם בגני ילדים מתפתחים מרחבי יצרנות מגוונים, המתעצבים ומשגשגים בהתאם לניהול הזמן ולארגון המרחב התומכים בהם ומעודדים התפתחות טכנולוגית חיובית.

במאמר **תיווך איכותי - מודל ה-MISC**, גישה התומכת בקידום מיומנויות הגן העתידי מלמדות אותנו לראובני ורית רונפלד קרפט מה הכוונה בתיווך הוראתי בגן הילדים ובכלל ואיך נדייק אותו. הכותבות מציעות מעקב אחר מודל שפיתחה פרופ' פנינה קליין ז"ל. מטרת הגישה היא לסייע לילדים לבנות מערכת רגשית בריאה ויכולת שכלית, שתאפשר להם להסתגל במהירות לשינויים המתרחשים בסביבתם וללמוד מתוך התנסויות חדשות, בהתאמה לקצב השינויים של העידן הנוכחי.

במאמר **דיאלוג בין אומנות למדע** מובילה אותנו שירז בר-שביט בשבילי החשיבה על הקשר בין מדעים לאמנות. כגננת היא מובילה את הילדים להכיר יצירות אומנות מגוונות, ויחד הם מתבוננים ביצירות מזווית אישית שלהם; זווית המעניקה לכל יצירה משמעות שונה, ברוח הגן. המשמעות מושגת באמצעות פירוק נתוני היצירה למרכיבי הפיזיקליים והפיזיולוגיים והבנתם. כך, יחדיו, תרים ילדי הגן אחר המשמעות של חוקי הטבע והבנתם.

במאמר **גני ילדים בחבל אנג'י, סין - יומן מסע** אנו יוצאים עם לובנה נאשף למסע בעקבות חלומה להכיר בפועל אופני חינוך מיטבי בסין. לובנה מציגה בפנינו חוויית חינוך שונה, השואבת את כוחה מתוך תרבות שונה ומשתנה. במסעה לוקחת אותנו

העלון הנוכחי שלנו, עלון דע-גן 13, נכתב ויוצא לאור בתקופה יוצאת דופן, שונה מזו המוכרת לנו עד כה. ימים שבהם המושג 'למידה מרחוק' הפך להיות חלק נוכח מחיי גן הילדים, ולא רק פרק בחשיבה עתידנית; ימים שבהם 'סביבה משתנה' הוא מושג חי ונושם, ולא רק עוד אפשרות שיצרו בני אדם; ימים שבהם חשיבה גלובלית אינה בהכרח יתרון. אל תוך השוני הזה אנו יוצקים ידע נוסף ופותרים אפשרויות חדשות, וגן הילדים שלנו מועשר בזוויות חשיבה נוספות, פרט לאלה שבהן אנו ממשיכים להעמיק. כולנו, במרכז דע-גן, שותפות לאתגרים החדשים שמעמידה בפנינו המציאות, וכך, בנוסף לעלון, פתחנו קבוצות וואטסאפ רבות לתקשורת רציפה עם גננות שתחום המדע, המתמטיקה והטכנולוגיה קרוב לליבן ומוביל את עשייתן החינוכית. גם הכנס השנתי שלנו התפייס והתיידד עם המציאות השונה ומתקיים השנה באופן מקוון. נפגשים, מתרגשים, לומדים, חווים, מועשרים - אבל קצת אחרת.

ומה מציע לנו גיליון 13, הגיליון הנוכחי של עלון דע-גן?

במאמר **לגעת מבעד למסך** מציגות אינה פלוטוב ורית אלפיה, שתיהן מדריכות ארציות ללמידה מתקשבת במשרד החינוך, את היתרונות, הקשיים ודרכי הפעולה בלמידה מרחוק, בימי שגרה ובימי מצוקה. מאמרו מתמקד בשימוש בחדרים וירטואליים מבוססים ועידות וידיאו, ומלמד אותנו כי ככל שנרבה בתרגול בזמן שגרה, כך תהיה המערכת ערוכה ויעילה יותר למתן מענה בזמן אמת, ובוגריה יוכשרו טוב יותר לחיים ולעבודה בעידן הדיגיטלי. זוהי חוויית תקשורת המעצימה בזמן אמת את שיתופי-הפעולה ומגדילה את התפוקה המשותפת ללא תלות במרחק בין המשתתפים.

במאמר **האם סביבות המעודדות התנסות בבנייה משפרות חשיבה הנדסית וויסות עצמי?** מציגות טלי שכטר ואורנית ספקטור-לוי ממציא מחקר, שנערך במטרה לבדוק באיזו מידה העשרת סביבת הלמידה בגופי בנייה ובמגוון אמצעי בנייה משפיעה על מידת התפתחות של יכולות החשיבה ההנדסית, התפתחות הביטוי שלהן, ושינוי במידת הוויסות העצמי בגילאי 5-6. תוצאות המחקר מובהקות ומתוות לגננות דרך להוביל שיפור ביכולות החשיבה ההנדסית והוויסות העצמי של ילדי הגן והעלאת איכות תוצרי התכנון והבנייה שלהם.

במאמר **מי הזיז את מרכז החקר שלי? שינוי קטן תוצאות גדולות** מלמדות אותנו נטע פרי, רונית פרידמן ואורנית ספקטור-לוי כי הפרט פועל כאשר הסביבה מעוררת אותו לקחת חלק בפעילויות שונות. במחקר המוצג במאמר נבדק באיזה אופן ובאיזו מידה משפיעים העיצוב והארגון של מרכז החקר על

במאמר **חינוך לקיימות באמצעות פרויקט TIME**, הדרך האופטימית לשימור כדור הארץ - איך אנחנו עושים את זה? מציגים בפנינו נורית הוכברג, אורי שיינס ושרית ברקוביץ-מנדלסון פרויקט קהילתי חובק עולם, המיישם חינוך לשמירת הטבע ומסייע לפתח אזרחים בעלי מודעות ואחריות ציבורית, בכל גיל. הפרויקט, שאותו יזם והקים פרופ' שיינס, מחזק את החיבור הפיזי של האדם לטבע ומעודד באופן אקטיבי, על ידי חינוך, נקיטת פעולה לצורך רכישת שטחי קרקע בעולם, שבהם מגוון ביולוגי עשיר, הנמצא בסכנת הכחדה.

מקבץ מבורך זה של מאמרים, חלקם בעלי אופי יישומי, אחרים מתווים חלומות ואף זורים ניחוחות מסקרנים של מקומות אחרים בעולם, מוביל אותנו למחשבה פתוחה, משתנה וגדושת אתגרים; מחשבה הגורמת לכולנו, אנשי החינוך בגיל הרך, להיות ערניים, יוזמים ומגשימי חלומות.

לובנה לחבל אנג', שבו מתפתחת בשנים האחרונות גישה שונה לחינוך ילדי הגן, המאפשרת פתיחת מרחבי מקום וזמן וחיזוק מרבי של ההנעה העצמית של הילדים. הכותבת מביאה לנו מרחוק ניחוח של שינוי, המובל שם על ידי הגננת החולמת Cheng Xueqin.

בריאיון עם כפיר דמרי, **מהילדות ועד הגשמת חלום**, מציג לנו כפיר תוצר של חלום יזמות: כפיר הגיע עם חלומו עד הירח, עם גשושית שפיתח עם חבריו לצוות Spacell. בעבור עבודתו, כפיר גם זכה להדליק משואה ביום העצמאות, לתפארת מדינת ישראל ופורצי הדרך שבה. עקב בצד אגודל מצביע כפיר על הדרך שעשה, תוך התמדה בחשיבה פורצת דרך בעלת חוסן פנימי. ובלשונו: "תמיד משהו עלול לא להסתדר, והנטייה הטבעית היא לעצור רגע ולקחת צעד אחורה. אבל אנחנו לקחנו צעד קדימה כל הזמן". כפיר מלמד אותנו שהדברים הגדולים שאנחנו רואים סביבנו הם למעשה חלומות שהתגשמו בתחומי המדע וההנדסה.

ברכה גדולה!

שלכם,

ד"ר ורד
ברנהולץ פנירי